

Oč půjde v soukromém právu

Komentář advokátní kanceláře Kocián Šolc Balaščík k hlavním změnám v chystaném občanském zákoníku

Do 25. ledna se veřejnost mohla vyjádřit k občanskému zákoníku, který - spolu se

zákonem o obchodních společnostech a družstvech a zákonem o mezinárodním právu soukromém - položí základ „rekodifikace soukromého práva“.

V březnu mají být návrhy předloženy vládě. Následující komentář připravili experti AK Kocián Šolc Balaščík.

Od roku 1991, kdy byl zásadním způsobem novelizován občanský zákoník a přijat obchodní zákoník, nezažila Česká republika takovou „revoluci“ soukromého práva, jaká přichází nyní.

Mnohaleté práce, jejichž výsledkem bude nová kodifikace soukromého práva, se pomalu chýlí ke svému konci. „Nová kodifikace soukromého práva nahradí stávající občanský zákoník, který byl ve své původní podobě přijat v roce 1964, a obchodní zákoník z roku 1991,“ vysvětluje Jan Dědič, advokát a partner kanceláře Kocián Šolc Balaščík, který se procesu rekodifikace expertně účastní. Byl předsedou pracovní komise zabývající se novou úpravou právnických osob v občanském zákoníku a je také členem komise pro zpracování zákona o obchodních společnostech a družstvech.

Nový občanský zákoník je od konce roku 2010 v připomínkovém řízení. V rámci rekodifikace se počítá též s přijetím nového zákona o obchodních společnostech a družstvech. Současně má být přijat nový zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním. „Ten ale v dnešní době poněkud ztrácí na svém dřívějším významu s ohledem na členství České republiky v Evropské unii a přímou aplikovatelnost norem komunitárního práva,“ podotýká Pavel Dejl, odborník na komunitární právo a partner kanceláře Kocián Šolc Balaščík.

Návrhy všech uvedených zákonů mají být v prvním pololetí tohoto roku, zřejmě v březnu, předloženy vládě k dalšímu projednání.

Předpokládá se, že nejpozději ve druhém pololetí budou postoupeny k projednání do Poslanecké sněmovny.

Zatím se navrhuje, aby nový občanský zákoník nabyl účinnosti již od 1. ledna 2013. „Je otázkou, zda je tento termín realistický,“ konstatuje Jan Dědič.

HLAVNÍ ZMĚNY V NOVÉM OBČANSKÉM ZÁKONÍKU

Významné posílení svobody vůle jednotlivce při formování soukromoprávních vztahů:

- Zásahy ze strany státu se omezují na nezbytné minimum v zájmu ochrany slabší smluvní strany nebo důležitých veřejných zájmů.

- Větší důraz na **relativní neplatnost právních ujednání**: k relativní neplatnosti se přihlíží z moci úřední, ale jen na návrh dotčené osoby. Současné soukromé právo totiž trpí přebujelostí tzv. absolutní neplatnosti právních úkonů, k níž musí přihlížet soud, i když se jí nikdo nedovolává.

Dle stávající úpravy je možné dovolávat se neplatnosti takřka vždy, když se někomu znelíbí smlouva, i když se jedná o smlouvu, ke které její strany svobodně připojily podpisy s úmyslem a vůlí být touto smlouvou vázány.

Odstranění dualismu právní úpravy závazkového práva mezi občanským a obchodním zákoníkem (dvojitá úprava těchto):

- České právo v současnosti upravuje **dvakrát** obyčejnou kupní smlouvu nebo smlouvu o dílo, prodlení, odstoupení od smlouvy, ručení atd. A to jednou v občanském zákoníku a jednou v zákoníku obchodním. Odpovědnost za vady, případně promlčení práv z vad zboží nebo díla se přitom liší.

Úprava pojistné smlouvy:

- Současně bude zrušen samostatný zákon upravující tento smluvní typ (zákon o pojistné smlouvě).

Institut náhrady škody:

- Jde zejména o rozdíly mezi smluvní a mimosmluvní povinností k náhradě škody.

- Pro vznik povinnosti nahradit škodu porušením smlouvy osnova nového občanského zákoníku nevyžaduje zavinění; rozsah náhrady škody nově podmiňuje její předví-

datelnost. Při porušení mimosmluvní povinnosti bude i nadále vyžadováno zavinění ze strany škůdce.

Podstatné rozšíření obecné části občanského zákoníku, která zcela nově upraví zásady a prameny soukromého práva:

- Staronové pojetí věci.
- Právní režim zvířat, která nebudou považována za věc.
- Zcela nová úprava **osobní integrity člověka**, včetně nakládání s částmi lidského těla atd.

- Podstatné se rozšíří obecná úprava **právnických osob**, kterou bude možné aplikovat na všechny právníké osoby, včetně nově upravených spolků. To umožní řešit řadu sporných otázek, ve kterých se dnes tápe.

Úprava problematiky cenných papírů a vlastnictví bytů:

- Umožní to zrušit zvláštní zákon (zákon o cenných papírech a zákon o vlastnictví bytů).

Změny v dědickém právu:

- Návrh kodexu výrazně posiluje zůstavitelovu **volnost při rozhodování o jeho majetku** pro případ smrti.

- Nově se zavádí dědická smlou-

va umožňující starším lidem (a nejen jim) **odkázat nemovitost** ně- kterému z příbuzných nebo i jiné osobě s tím, že původní vlastník nemovitosti zde bude moci dožít a po dobu jeho života bude budoucí dědic povinen hradit náklady spojené s provozem nemovitosti.

Rozšíření možnosti nabytí svéprávnosti:

- Podle stávající úpravy nabývá člověk plné svéprávnosti dovršením 18 let věku (v případě sňatku v 16 letech), nikoliv však dříve. Na

osobní automobil od obchodníka a za tento automobil řádně zaplatíte, nemáte důvod pochybovat o tom, že jste automobil nabyli od prodejce, který byl oprávněn vám automobil prodat. Co se však stane, pokud prodejce nemohl osobní automobil prodat? Je nutno jej vrátit? I na uvedenou otázku se nový občanský zákoník snaží nalézt všeobecně uspokojivou odpověď,“ vysvětluje Jan Dědič z AK Kocián Šolc Balaščík.

Úprava práv k cizí věci:

- Jde zejména o právo stavby a služebnosti.

- Zásadní novinkou je podrobná úprava správy cizího majetku, včetně právní úpravy svěření věci, která až dosud v českém právním řádu citelně chyběla.

Úprava rodinného práva:

- Dnes je rodinné právo rozříštěno do řady zvláštních zákonů.

- Stranou rekodifikace zůstává jen registrované partnerství.

ZÁKON O OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTECH A DRUŽSTVECH:

- S výjimkou právní úpravy obchodních společností a družstev se z obchodního zákoníku vyčleňují všechny ostatní instituty. Jsou přesunuty buď do připravovaného občanského zákoníku (například firma, závod, zastoupení podnikatele, obchodní tajemství), nebo do samostatných zákonů (například úprava obchodního rejstříku).

- Návrh zákona významným způsobem posiluje princip autonomie vůle společníků stran uspořádání a chodů uvnitř společnosti.

- Zásadní novinkou je možnost založení **akciové společnosti**, která nebude řízena představenstvem a dozorčí radou, ale pouze správní radou. České právo se tím přiblíží evropskému standardu, neboť dá zakladatelům právo volby, jaká struktura vnitřního uspořádání jim bude nejlépe vyhovovat.

„Nepochybně každý ví, že akcie je cenný papír, obchodní podíl nikoliv. Proč by však obchodní podíl společnosti s ručením omezeným též nemohl být cenným papírem, se kterým je volně obchodováno? Právě této úvaze jde osnova nového zákona o obchodních společnostech vstříc,“ konstatuje Dagmar Dubecká, advokátka a partnerka kanceláře Kocián Šolc Balaščík.

rozdíly od současného stavu však mohou nezletilí podle návrhu kóde- xu dosáhnout přiznání svéprávnosti i dříve.

Možnost nabytí vlastnického práva k věci od nevlastníka:

- Je potřeba v určitých situacích umožnit, aby vlastnické právo k věci bylo možno nabytí i od nevlastníka. V současnosti to připouští pouze obchodní zákoník pro obchodně závazkové vztahy (s drobnou výjimkou v oblasti dědického práva).

- Nová úprava vyřeší situace, kdy si **nevědomky koupíte kradenou věc** a později se najde její původní majitel.

„Pokud si například koupíte